

GroenePreek-2023 (categorie niet-theoloog)

Petra Crofton

Lezing: Jesaja 58:6-12 en Lucas 10:25-37

Lucas 10:37b: "Toen zei Jezus tegen hem: 'Doet u dan voortaan net zo.'"

Gods goede groene wereld eren

Een groene preek schrijven? Wat leuk! En wat lastig! Want er zijn zóveel uitgangsteksten. Van Genesis en de scheppingspsalmen tot milieuprofetieën en de nieuwe aarde. Ik ben gaan graven. Duurzaamheid, zorg voor natuur en klimaat – vanuit ons geloof. Waar gaat het dan ten diepste om? Ik kwam uit bij het verhaal van de Barmhartige Samaritaan. In dit verhaal reisde een man van Jeruzalem naar Jericho. Criminelen wisten dat ze reizende kooplieden konden beroven zonder dat iemand het zag. Daar lag het slachtoffer, ernstig gewond. Toen eerst de priester en daarna de Leviet langskwamen, gingen ze met een grote boog om hem heen. Hadden ze haast? Waarschijnlijk niet – ze hadden er een drukke werkweek opzitten en gingen naar huis, in Jericho, om uit te rusten. En toen was daar de man uit Samaria. Niet een Schrift- of Wetgeleerde. Samaritanen, ballingen uit Babylon en Assur, erkenden alleen de boeken van Mozes. De Joden keken op hen neer. Toch stopte hij wél. Hij stapte van zijn ezel af, knielde neer, zalfde de wonden van het slachtoffer en nam hem mee naar een herberg. Daar verbleef de Samaritaan zelf een nachtje om te kijken of het slachtoffer aansterkte. Vervolgens betaalde hij de herbergier.

Jezus vertelde dit verhaal en vroeg: 'Wie was de echte naaste?' 'De Samaritaan,' antwoordde een Schriftgeleerde. 'Juist ja. Doe hetzelfde. Dan zul je eeuwig leven,' zei Jezus. Dit verhaal illustreert de twee belangrijkste geboden: Houd van God met heel je hart en ziel, al je verstand en kracht. En houd van je naaste als jezelf. Zo krijg je het eeuwige leven. Hier had Jezus het over voordat hij de gelijkenis vertelde.

In deze preek wil ik kijken naar deze geboden, de Samaritaan én onze roeping als het gaat om onze medemens en de schepping. Ik zie daar namelijk allerlei connecties.

Het is een radicaal verhaal, over gehoorzaamheid en liefde; de gebroken wereld onder ogen zien en aan de slag gaan. De vrome Schriftgeleerden creëerden liever een alternatieve werkelijkheid. Wat je niet ziet bestaat niet, dachten ze wellicht. Terwijl een medemens, geschapen naar Gods beeld, in de greppel lag te sterven, liepen ze door. Maar dan die Samaritaan. Hij stopte, keek, knielde en ging aan de slag. Hij was niet vies van bloed en vuil. Helpen kostte hem tijd en geld. Hij nam een risico: wat als de rovers hem ook pakten? Hij reageerde met zijn hart en ziel, maar ook zijn verstand en 'kracht'. Compassie, letterlijk medelijden, was zijn drijfveer. Hij hees de man op zijn ezel, dacht strategisch en ging naar de herberg. De Samaritaan reageerde spontaan, zonder kosten- of risicoanalyse.

Uiteindelijk liep het goed af. De herbergier ging de man verzorgen. De Samaritaan reisde verder. Het slachtoffer herstelde en mocht ook weer verder. Uit chaos en gebrokenheid kwam herstel: Gods schepping heel gemaakt. Wat moet ook de Samaritaan blij geweest zijn!

Jezus belooft die vreugde ook aan ons, bijvoorbeeld in Johannes 15: 11 en 12. *Onderhoud je Gods geboden, dan blijf je in Zijn liefde en ervaar je Gods volkomen vreugde.* Wauw! Dit is wat anders dan het (oppervlakkige) geluk dat je ervaart als je nieuwe schoenen koopt of een ijsje eet. Kortstondig geluk is prima, maar anders. Let wel: de vreugde in God gaat vaak gepaard met moeite en lijden. Dat zien we overal. Paulus zong terwijl hij vastgeketend was en Stefanus werd gestenigd terwijl Hij God aanbad. Goddelijke vreugde is een diep gewortelde hoop en zekerheid in God, anders houd je het niet vol. Het is heel anders dan een korte dopaminekick.

Jezus belooft daarnaast het eeuwige leven. Niemand komt tot de Vader dan door Mij, zegt Hij, maar ook: houd van God en je naaste en je ontvangt het eeuwige leven. De Samaritaan doet precies wat God van hem, en ons, vraagt.

Wat heeft dit verhaal met klimaat en duurzaamheid te maken? Het gaat tenslotte om een stervend medemens, niet een boom, rivier of ijsbeer? Toch zijn er lijntjes. In Genesis 1 staat dat God alles *goed* schiep. In Genesis 2 zegt God dat de mens voor de aarde moet zorgen. Ieder schepsel is Zijn eigendom, volgens Psalm 24. Al was klimaatverandering geen probleem in de tijd van de Bijbel, er ging door hebzucht en onrechtvaardigheid van alles mis. Nahum, Habakuk en Micha waarschuwden de mensen al - het water was vervuild en de natuur ontregeld.

Vandaag zijn natuur en klimaat meer ontregeld dan ooit. Steken we ons hoofd als bange struisvogels in het zand óf steken we de handen uit de mouwen? Overstromingen in Pakistan, Bangladesh, Mozambique en de Benelux. Bosbranden in Australië, waarbij 1 miljard dieren omkwamen, Zuid-Europa, de VS en Canada. Alles kapot, verbrand, verpest. En dan het smeltende pool- en gletsjerijs. Stervende ijsberen en zeezoogdieren. Gekapte regenwouden omwille van palmolie- en sojaplantages. Verstikkend plastic, vervuild (drink)water, ziekte en honger door klimaatrampen. Klimaatvluchtelingen in bootjes, zieke zeevogels. Misdaad, gebrokenheid en pijn. Het beeld van de man, in elkaar geslagen op de zandweg. Bloed en open wonden. Geen uitzicht op overleven. Alle hoop is weggeëbd. Dát beeld verbind ik aan de beelden die we dagelijks binnenkrijgen. En dan hoor ik de stem van Jezus: stop, help, wees deel van Gods nieuwe koninkrijk. Want Jezus zei: nu jullie. Hup. Maar *hoe* dan?

Allereerst: bid. Bidden is het uitstorten van onze innerlijke passie. Onze spijt en dank bij God brengen, Hem om hulp vragen en ons leven (over)geven. Als we dit doen en onszelf openstellen, weer met God verbinden, dan stort God zijn Geest uit en zal Hij ons helpen. Jezus leerde ons het Onze Vader bidden: 'Onze Vader. Laat Uw koninkrijk komen, zowel in de hemel als op aarde.' Bid dit elke dag, en je zult zien dat God je inspireert om mee te bouwen. Het is namelijk niet een toekomstig koninkrijk, waar we passief op wachten. Nee, op Paaszondag, toen Jezus opstond uit de dood, begon Gods nieuwe koninkrijk al. Het nieuwe lichaam van Jezus was het eerste, fysieke bewijs dat het kwade en de dood waren overwonnen. De gebrokenheid is er nog, wellicht erger dan ooit. Pas als Jezus terugkomt zal Hij alles goedmaken. Maar het koninkrijk IS begonnen en God wil dat wij meehelpen met bouwen. En dan gebeuren er wonderschone dingen, net als in het verhaal van de Samaritaan. Dan ervaren we een 'thin place', waar de hemel de aarde raakt en God heel dichtbij is.

Ten tweede: observeer, reflecteer, verzamel moed. In Jesaja 58: 6-12 staat wat God precies van ons verlangt, om de aarde weer leefbaar te maken. Het gaat God niet om vrome woorden. Nee, het is tijd

om de moed bij elkaar te rapen en in actie te komen! Het licht breekt pas door als we vechten voor gerechtigheid: verlossing van onderdrukking, armoede en honger. Waar zien we ongerechtigheid in onze eigen omgeving? Wat zijn de gevolgen van de keuzes die we maken? En dan kom ik ook uit bij gerechtigheid voor de schepping. Schepper, mens en schepping zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Als de schepping kapotgaat, moeten we deze herstellen. Laten we God om visie en inzicht vragen, dan antwoordt Hij. God spreekt door de Bijbel, dagelijkse gebeurtenissen en onze medeschepping. Begin de dag met Bijbellezen: overal hoor je de oproep tot gerechtigheid voor mens en schepping. Als God je hart en ogen opent, geeft Hij je ook de moed en hulp om iets te doen.

Ten derde: actie! In Jesaja 58: 11 en 12 geeft God een geweldige belofte: Hij zal ons voortdurend leiden, sterk maken en van alles voorzien. God is vóór ons. Als wij meedoen zullen we herstel zien van rivieren en bossen, dorpen en bouwland. Met elkaar. De Samaritaan begon alleen maar vormde toen een team met de herbergier. Prachtig toch? Zo is het ook voor ons.

Geen inspiratie? Vraag God om mogelijkheden. Kijk om je heen. Wat komt er op je weg? Onzeker? Bid om moed, kracht en hoop. Denk aan David en Goliath. Doe wat je kunt, met je hart. Bid voortdurend om Gods leiding. Delegeer en maak het duurzaam, zodat je niet opbrandt. De Samaritaan durfde dat ook: hij moest verder en de herbergier nam het over.

Maar: waarom wachten we niet totdat Jezus terugkomt en alles goed komt? Omdat Jezus zegt dat we *nu* hetzelfde moeten doen als de Samaritaan! Andere 'Samaritanen' zijn ons voorgedaan. Neem Dorcas, de vrouw die onvermoebaar kleren naaide voor de armen. Of William Wilberforce, die zijn politieke carrière aan de kant zette om de slavernij te stoppen. En Florence Nightingale, die duizenden levens redde door ziekenzalen schoon te boenen en oorlogswonden te verbinden. Ook vandaag zijn er wereldwijd miljoenen mensen die zich onbaatzuchtig inzetten, chaos en gebrokenheid herstellen. Hulpverleners in oorlogsgebieden, maar ook bomenplanters, vogelbeschermers, duurzame landbouwers en groene ondernemers. Begin maar gewoon: kijk je keuken, kerk of klaslokaal rond. Waar kan Gods koninkrijk een (groene) doorbraak maken?

Maar: hoe gaan we nieuwe gewoonten volhouden? Net zoals bidden en Bijbellezen, aan goede doelen geven en naar de kerk gaan, kunnen we ook geestelijke gewoonten creëren die de Schepper en Zijn schepping respecteren. Doe dit stapsgewijs. Als student besloot ik steeds meer biologisch en Fair Trade te shoppen. Ik begon met rijst, pasta, meel en suiker en introduceerde later eco-groenten en wc-papier, chocola en schoonmaakspullen. Omdat ik tweedehandskleding kocht en geen vlees at, spaarde ik, zelfs als student, genoeg uit om in duurzame maar duurder producten te investeren. Winkelen werd een kans om God te eren en te respecteren. Nu, dertig jaar later, werkt het nog steeds zo. Net zoals we tandenpoetsen en handen wassen, is scheppingsbewust leven ook een gewoonte geworden. Ook al is het vaak een uitdaging: hoe belandt het eerlijkste spul in onze boodschappenmand. Toch lukt het zelfs in minder vette tijden. God zegent zowel een gulle gever als een eerlijke consument. Met reizen geldt dat ook: liever met de trein of auto dan vliegen, zelfs al is het minder snel en duurder. Heel soms lukt het ook *niet*. Dan sluiten we een compromis. Klimaatzorg hoeft geen religie te worden. Jezus had een hekel aan starheid en wetticisme. Bovendien, we zijn gebroken en onvolmaakt. Een excuus is dat niet: leef bewust en doe je best. Vlieg je bijvoorbeeld toch, compenseer CO₂-uitstoot dan. En als anderen het anders doen? Dan is het niet aan ons om te oordelen.

Moeten we toch niet radicaler aan de slag? De klok tikt door. Veel overheden en bedrijven doen alsof er niets aan de hand is. Mag agressief activisme? Jezus gooide ooit zelf boos de tempelstalletjes omver. Toch hebben wij niet dezelfde autoriteit. Bovendien was Jezus meestal mild. Toen Petrus het oor van de soldaat afhakte, zette Jezus het er weer aan. Al was dit activisme voor gerechtigheid, Jezus vond het ongepast. Ook in het verhaal van de Samaritaan draait het om compassie. Hij richtte zich op het slachtoffer en ging de bandieten niet achterna om ze terug te pakken. De zwakke, het slachtoffer, had ook een wees, weduwe, wulp of wespandief kunnen zijn – een klimaatvluchteling of kinderearbeider. Compassie en constructieve actie, dáár roept Jezus ons toe op. Dáár schiet de wereld iets mee op. Dán zijn we bezig vanuit Gods geboden. Protesteer net als de profeten, roep politici en bedrijven ter verantwoording, verdedig de zwakken. Maar: werk ook in stilte. Maak je tuin biodivers, koop eerlijk, leef simpel. Eer God in alles dat je doet en doe het samen. Sluit je aan bij A Rocha en Groene kerken. Compenseer je CO₂-uitstoot via Climate Stewards. Wees creatief, zorgzaam en zuinig. Blijf bouwen aan Gods koninkrijk.

In actie komen? Ja dus! Het klimaatprobleem oplossen en de wereld *redden*? Nee. Dat kunnen wij niet. Daar was bloed voor nodig, en de dood, van God zelf. Wij lopen nog steeds ons doel en onze roeping mis. Wij zijn zondig en gebroken, al zijn we al wel vergeven. Toch mogen we meedoen. Móeten meedoen, zegt Jezus. Vol passie en compassie, voor elk medescheepsel. Dan maakt God ons hart zacht en vult Hij het met liefde en vreugde.

Amen